

ชื่อเรื่อง	บทบาทของชุมชนในการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้: กรณีศึกษาชุมชนบ้านหัวทุ่ง อำเภอยางชุมน้อย จังหวัดศรีสะเกษ
ชื่อผู้เขียน	นางสาวอรรณพ หวลศรี
ชื่อปริญญา	วิทยาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการใช้ที่ดินและการจัดการทรัพยากรธรรมชาติอย่างยั่งยืน
ประธานกรรมการที่ปรึกษา	อาจารย์ ดร.บังอร ศิริสัตย์ลักษณ์

บทคัดย่อ

การศึกษาครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษา 1) ระดับบทบาทของชุมชนในการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้ 2) การใช้ประโยชน์จากทรัพยากรป่าไม้ของชุมชนบ้านหัวทุ่ง 3) ปัจจัยที่มีผลต่อบทบาทของชุมชนในการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้ และ 4) ปัญหาและข้อเสนอแนะในการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้ของชุมชนรวบรวมข้อมูลจากหัวหน้าครัวเรือนหรือคู่สมรสในชุมชนบ้านหัวทุ่ง อำเภอยางชุมน้อย จังหวัดศรีสะเกษ จำนวน 109 ครัวเรือน ซึ่งได้มาจากการสุ่มตัวอย่างแบบง่าย โดยใช้แบบสัมภาษณ์ และวิเคราะห์ข้อมูลด้วยโปรแกรมสำเร็จรูปเพื่อการวิจัย

ผลการวิจัยพบว่า กลุ่มตัวอย่างมากกว่าครึ่งหนึ่งเป็นเพศชาย มีอายุอยู่ในระหว่าง 40-49 ปี จบการศึกษาในระดับประถมศึกษา มีสถานภาพสมรสแล้ว มีจำนวนสมาชิกในครัวเรือนจำนวน 2 คน ประกอบอาชีพเกษตรกรรมเป็นอาชีพหลัก มีรายได้จากการประกอบอาชีพต่อเดือนต่ำกว่า 5,000 บาท มีจำนวนพื้นที่ถือครองระหว่าง 1-5 ไร่ อาศัยอยู่ในชุมชนบ้านหัวทุ่งเป็นระยะเวลามากกว่า 40 ปี ไม่มีการดำรงตำแหน่งที่เป็นทางการ เป็นสมาชิกกลุ่มป่าไผ่ กลุ่มป่าชุมชนบ้านหัวทุ่ง และกลุ่มเกษตรยั่งยืน มีความถี่ในการได้รับข้อมูลข่าวสารด้านการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้ 9 ครั้งขึ้นไปต่อปี ได้รับการฝึกอบรมความรู้ด้านการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้จากหน่วยงานของรัฐ ไม่เคยติดต่อประสานงานกับบุคคลอื่นในการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้ มีประสบการณ์การมีส่วนร่วมในการอนุรักษ์ป่าชุมชนโดยร่วมปลูกป่าในวันสำคัญต่างๆ ได้รับประโยชน์จากป่าชุมชนโดยใช้ป่าชุมชนเป็นแหล่งคั้นน้ำที่ใช้เพื่อทำการเกษตร เป็นแหล่งอาหาร และเป็นแหล่งเก็บพืชสมุนไพร มีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับทรัพยากรป่าไม้ในระดับมาก และมีทัศนคติที่มีต่อการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้โดยรวมในระดับเห็นด้วยอย่างยิ่ง

กลุ่มตัวอย่างมีบทบาทที่เป็นจริงในการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้โดยรวมในระดับปานกลาง เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า กลุ่มตัวอย่างมีบทบาทที่เป็นจริงในการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้ในระดับปฏิบัติปานกลางในประเด็น 1) การเป็นผู้ส่งเสริมสนับสนุนการอนุรักษ์ทรัพยากรป่า

ไม้2) การเป็นผู้ให้ความรู้เกี่ยวกับการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้แก่ประชาชน 3) การเป็นผู้ริเริ่มผลักดันให้เกิดการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้ 4) การเผยแพร่ประชาสัมพันธ์เกี่ยวกับการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้ และ 5) การเป็นผู้ติดต่อประสานงานเกี่ยวกับการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้ ตามลำดับ

ผลการศึกษาปัจจัยที่ส่งผลกระทบต่อบทบาทในการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้ พบว่า การดำรงตำแหน่งที่เป็นทางการในชุมชน ประสิทธิภาพการมีส่วนร่วมในการอนุรักษ์ป่าชุมชนและการได้รับประโยชน์จากป่าชุมชนมีความสัมพันธ์กับบทบาทในการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้ของผู้ให้ข้อมูล อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ($p < 0.01$)

สำหรับการศึกษาปัญหาและข้อเสนอแนะ พบว่า กลุ่มตัวอย่างมีปัญหาในอนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้ โดยรวมในระดับน้อยที่สุด โดยมีปัญหาเกี่ยวกับเรื่องการเกิดไฟป่าในช่วงฤดูแล้งอยู่ในระดับปานกลาง รองลงมาน้อยที่สุดเป็นการลักลอบตัดไม้ทำลายป่าเพื่อสร้างที่อยู่อาศัย และชาวบ้านชาวบ้านไม่เข้าใจในการอนุรักษ์ป่าไม้ที่ถูกต้อง สำหรับข้อเสนอแนะควรจัดฝึกอบรมให้ความรู้เกี่ยวกับการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้ให้แก่เด็กและเยาวชน และหน่วยงานภาครัฐ ภาคเอกชน ควรเข้ามาดำเนินโครงการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้แบบผสมผสานการทำงานร่วมกันระหว่างเจ้าหน้าที่รัฐ เอกชน ร่วมกับคนในชุมชน

Title	Role Of The Community In Forest Resource Conservation: A Case Study Of The Huathung Community, Chiangdao District, Chiang Mai Province
Author	Miss Angkana Hounsee
Degree of	Master of Science in Sustainable Land Use and Natural Resource Management
Advisory Committee Chairperson	Dr. Bangon Sirisunyaluck

ABSTRACT

The objectives of this study were to explore: 1) the role of the community in forest resource conservation; 2) forest resource utilization of Baan Huathung community; 3) factors affecting the role of the community in forest resource conservation; and 4) problems encountered and recommendations on forest resource conservation. A set of interview schedules was used for data collection administered with heads or their partners from 109 households in Baan Huathung in Chiangdao district, Chiang Mai province, as obtained through random sampling. Collected data were then analyzed by using the software packaged program.

Results of the study revealed that more than half of the respondents were male, aged 40-49 years, elementary graduates and married with 2 family members. Farming was their main occupation and had a monthly income of 5,000 baht and less. Most of these respondents owned a land area of 1-5 rai and had been living in Baan Huathung community for more than 40 years. The respondents did not hold any official position but were only members of community groups such as the Pa Phai group, Baan Huathung forest group and sustainable agriculture group. Perception of information about forest resource conservation took place in at least 9 times a year with most of the respondents used to attending training programs on forest resource conservation organized by government agencies although most of them admitted that they had never contacted nor coordinated with others on this aspect. In addition, most respondents had experienced community forest conservation by participating in tree planting activities during important occasions. They also admitted that they had obtained benefits from community forests as source

of water for agriculture, for food and for medicinal plants. The study also found that majority of the respondents had a high level of knowledge and understanding of forest resources and most of all, maintained an over-all good attitude towards forest resource conservation.

The study also found that over-all, the respondents had played actual roles in forest resource conservation at a moderate level in terms of 1) promoting and supporting forest resource conservation; 2) providing knowledge of forest resource conservation to the general public; 3) initiating the advocacy on forest resource conservation; 4) disseminating information about forest resource conservation; and 5) coordinating about forest resource conservation, respectively.

Results of the study on the factors affecting the role of the community in forest resource conservation, showed that having an official position in the community, experience in participatory community forest conservation and obtaining benefits from forest resource conservation, were significantly related to this community role in forest resource conservation ($p < 0.01$).

As to the study on the problems and recommendations, it was found that the respondents had problems about forest resource conservation at an over-all low level. The main problem was indicated to be the occurrence of forest fires during the dry season which was at the moderate level and was followed at a lowest level by sneak cutting of trees for building homes and villagers having no proper understanding of forest conservation. Concerning the recommendations of this study, a training program should be organized that would provide knowledge of forest resource conservation to children and youth. In addition, government agencies and the private sector should participate in implementing projects on this issue in an integrated manner between the government officials and private sector and the people in the community.